

УДК 911.3

Шелемеха Д.О.

ДИНАМІКА СТРУКТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ СФЕРИ ПОСЛУГ НАСЕЛЕННЯ МІСТА КИЄВА (НА ПРИКЛАДІ ПОДОЛУ)

Проаналізовано динаміку структурних зрушень сфери послуг населення на прикладі історичного ядра міста Києва. Здійснено галузеву класифікацію послуг території Подолу. Виділені головні тенденції розміщення закладів сфери послуг. Висвітлено територіальне розміщення основних галузей сфери послуг в межах території Подолу. Виділені основні вулиці-постачальники послуг, місця зосередження основних видів послуг, території перспективного розвитку. Досліджено переважачі функції, які виконує територія Подолу.

Ключові слова: сфера послуг, історичне ядро, територіальна структура, вулиці-постачальники послуг, Поділ.

Проанализировано динамику структурных деформаций сферы услуг населения на примере исторического ядра города Киева. Проведено отраслевую классификацию услуг территории Подола. Выделены основные трансформации размещения заведений сферы услуг. Высветлено территориальное размещение основных видов услуг в пределах территории Подола. Выделены основные улицы, которые предоставляют услуги, места концентрации основных видов услуг, территории перспективного развития. Исследованы преобладающие функции, которые исполняет территория Подола.

Ключевые слова: сфера услуг, историческое ядро, территориальная структура, улицы, которые предоставляют услуги, Подол.

The dynamics of structural change services by the example of the historic core of the city of Kyiv are analyzed. A sectoral classification service territory of Podol are conducted. The main pattern placement service establishments is investigated. Territorial location of the main service industries within the territory of Podol are explored. The basic services streets, places of concentration of kinds of services, the territory of the future development are displayed. Superior features that performs territory of Podol are analyzed.

Keywords: service sector, historical core, territorial structure, basic services streets, Podil.

Постановка проблеми. Особливістю розвитку послуг в умовах ринкових трансформацій є збільшення питомої ваги послуг, які надають населенню за плату, а також розвиток комерційного сектора. За даними МВФ, усі види послуг на початку ХХІ ст. склали близько 70 % вартості всього результату світового виробництва (приблизно 1500 млрд. дол.), а міжнародна торгівля послугами є сектором світового господарства, який зростає найбільш динамічно. Дослідження структурних трансформацій сфери послуг в місті Києві є недостатньо вивченими та потребують

постійного оновлення та доповнення. І в зв'язку з постійним розвитком, зміною кількості та якості надання послуг населенню столиці дана проблематика потребує уваги та є досить актуальною в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження розвитку та територіальної організації сфери послуг розглянуті в працях О.А. Алексеєва, Б.М. Данилишина, Р.О. Заблоцької, О.С. Ковальова, О.О. Любіцевої, Л.М. Немець, А.А. Ткаченка, О.Г. Топчієва, В.М. Юрківського та ін. Міські функції території Печерська описані в ряді робіт А. Мельничука, Ю. Каук, М. Пальчук.

Завдання. Для вивчення динаміки структурних трансформацій сфери послуг населення міста Києва потрібно вирішити ряд завдань. Перш за все проаналізувати діяльність галузей сфери послуг, які є домінуючими в межах території Подолу. По-друге, дослідити сучасне розміщення закладів сфери послуг та перспективи їх трансформацій в межах Подолу.

Виклад основного матеріалу. Поділ разом зі Старим містом та Печерськом є частиною історичного ядра міста Києва, що має виконувати політико-адміністративні, міжнародні, управлінські, історико-архітектурні, готельно-туристичні, релігійні та культурні функції. Під час польових досліджень було описано 1396 об'єктів соціальної інфраструктури Подолу.

Проведені дослідження показали, що на Подолі домінують послуги торгівлі (23,6%), обслуговування культурних потреб (15,8%), побутового обслуговування (12,8%), громадського харчування (9,3%) та кредитно-банківського обслуговування (9,0%). Разом вони становлять 70,5% усіх послуг Подолу (див. Рис. 1).

Рис. 1. Галузева структура сфери послуг Подолу

Головною тенденцією, яка проявляється на Подолі є те, що з наближенням до станцій метрополітену чисельність закладів сфери обслуговування збільшується досить суттєво, що є досить логічним, адже саме там чисельність населення, які користуються тими чи іншими послугами, підвищується. Тому, в цих місцях головним чином розміщують заклади торгівлі та громадського харчування. З віддаленням від станцій метрополітену змінюються й заклади, які надають послуги населенню. Так, з'являються заклади, які забезпечують побутове обслуговування та обслуговування культурних потреб.

Поділ також є осередком розташування значної кількості офісних та бізнес центрів. Навіть на території старих заводів можуть розміщуватись заклади сфери обслуговування. На Подолі проживає значна кількість населення, проте ви не зустрінете тут великої кількості продуктових магазинів чи супермаркетів. Так, якщо потрібно буде придбати продукти, можна зробити це або в маленьких магазинах, або на Житньому ринку, або ж у «Фуршеті», що знаходиться на вулиці Ярославській. У північному напрямку на відстані від станції метрополітену «Тараса Шевченка» збільшується чисельність закладів, які забезпечують побутове обслуговування населення (автосервіси, послуги з різноманітного ремонту). В той же час виділено, що в межах Подолу мешканцям не вистачає закладів, які б були пов'язані з мистецтвом, наприклад галереї, виставки та музеї.

Перейдемо до розгляду територіального розміщення основних галузей сфери послуг в межах території Подолу. Для такого аналізу основною структурною одиницею нами була обрана вулиця, головним чином через значну «витягнутість» території Подолу. Після збору емпіричних даних за всіма вулицями даної території ми класифікували їх за чисельністю закладів сфери обслуговування на 3 групи: 1) до 50 од.; 2) від 50 до 100 од.; 3) більше 100 одиниць. Паралельно у відсотковому відношенні визначили переважаючий тип послуг на кожній з вулиць 2-го та 3-го класу.

Після проведеної підготовчої роботи було виділено основні вулиці-постачальники послуг. На Подолі ними стали: Костянтинівська, Межигірська, Хорива та Ярославська (3-тя група), а також Фрунзе, Волоська, Петра Сагайдачного, Нижній та Верхній Вал, Спаська (2-га група) (див. Рис. 2).

Якщо говорити про загальний характер тих послуг, які надаються населенню на цих головних вулицях, то легко помітити, що головними є торговельні послуги, які є одними з переважаючих на всіх вулицях, крім Ярославської (де обслуговування культурних потреб зайняло перші місця). Крім торговельних на другий план відходять послуги з побутового (вул. Межигірська та Спаська), медичного (вул. Волоська) обслуговування та громадського харчування (вул. Петра Сагайдачного). Пояснити це можна тим, що торгівля здавна вважалася однією з візитних карток Подолу, тому й зараз вона займає найбільшу питому вагу. Слідом за торгівлею значну роль відіграють заклади побутового обслуговування, які

включають в себе широкий спектр салонів краси, фото-центрів, бюро перекладів тощо. Вони належать до послуг періодичного попиту тому й займають допоміжне положення.

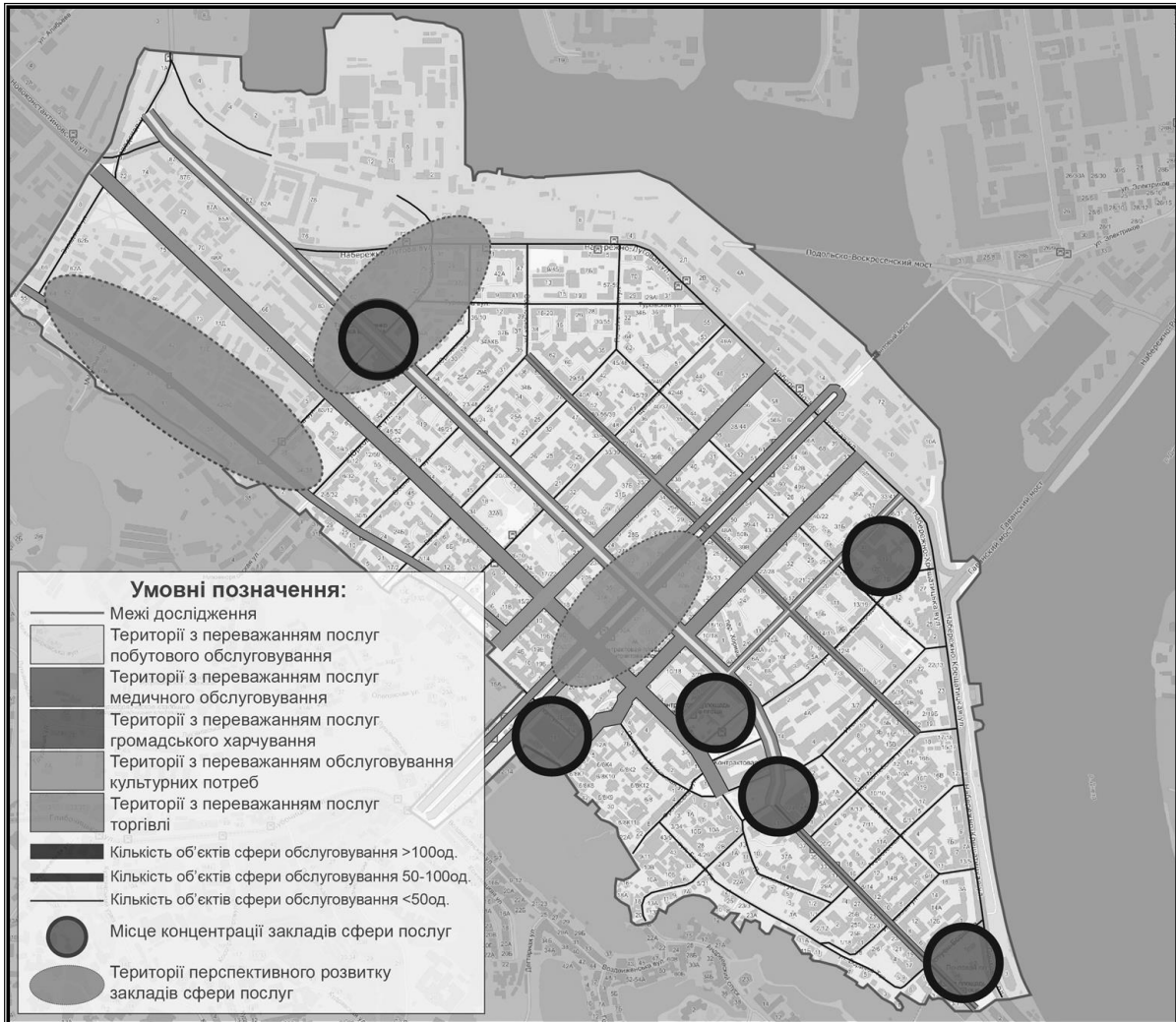

Рис. 2. Територіальна структура сфери послуг Подолу

По своєму унікальною є вулиця Волоська на якій сконцентрувалася значна кількість закладів медичного обслуговування (різноманітних клінік, стоматологічних кабінетів тощо). За своїм розташуванням вулиця займає практично центральне місце в Подолі, тому доступ до неї населення з різних частин цієї історичної місцевості є практично однаковим по часу. Перпендикулярно до Волоської розташована Ярославська вулиця на якій в значній мірі переважають заклади обслуговування культурних потреб (насамперед туристичні оператори, будинок творчості, компанії по інформаційному обслуговуванню). В розміщенні подібного роду послуг також значну роль відіграло місцезрештування вулиці – перетин її головними артеріями (Костянтинівською та Межигірською), а також паралельне розташування до двох важливих по наданню послуг вулиць Нижній та Верхній Вал, роблять можливим значний транзит населення,

поруч з загальною тишею та спокоєм, необхідними для задоволення культурних потреб. Вул. Петра Сагайдачного, розташована в зоні підвищеного обороту населення – біля великого ВУЗу, між двома станціями метро та в безпосередній близькості до Річкового порту – створюючи тим самим всі умови для закладів громадського харчування.

Особливо варто відмітити місця зосередження основних видів послуг. Так, в процесі дослідження нами були виділені існуючі місця концентрації різного роду послуг біля станцій метро Поштова площа, Контрактова площа, Тараса Шевченка, а також в межах давно сформованого торгівельного центру району – Житнього ринку, та поруч з сучасною «Поділ плазою», яка в перспективі, зважаючи на сучасні ринкові перетворення простору в напрямку його терціалізації, може стати одним з головних центрів надання різноманітного спектру послуг.

Крім існуючих місць концентрації послуг, нами були виділені перспективні зони, які вже в найближчому майбутньому можуть перетягнути на себе роль лідерів в наданні послуг. Так, цікавою за своїм розташуванням є територія, яка охоплює перетин найголовніших послугоформуючих артерій Подолу, а саме – Верхнього та Нижнього Валу, Костянтинівській та Межигірській вулиць, на яких уже будуються нові об'єкти, не виключено, що зі сфери послуг. Надалі значення цієї території буде тільки зростати.

Процеси деіндустріалізації та джентрифікації в межах Подолу породили значні зміни на одній з найбільш промислових вулиць столиці – вул. Фрунзе, де вже зараз на місці колишніх заводів з'являються офісні центри, а так як промисловість в рамках столиці або занепадає, або виноситься за межі міста, то процеси перетворення та окультурення цієї зони будуть тільки продовжуватись.

В проекті розширення Київського метрополітену можна помітити нові гілки метро, одна з яких, рухаючись на лівий берег буде мати пересадочну станцію на Тараса Шевченка, тому значення цієї території буде тільки посилюватись, підтвердженням чого вже зараз є будівництво нового торгово-розважального центру по вул. Оленівській біля цієї станції метро.

Це означає, що в рамках Подолу переважають торгівельні функції, разом з медичними, побутовим обслуговуванням, обслуговуванням культурних потреб та громадським харчуванням. Ці функції концентруються біля станцій метро, торгівельних центрів та давнього ринку, а на перспективу можуть також переміститися на місце промислової зони та на перетин важливих послугоформуючих вулиць.

Висновки. Структурні трансформації сфери послуг населення території Подолу проявляються в переорієнтації існуючих закладів, в залежності від попиту населення в даному районі, збільшенні чисельності торгівельних та бізнес центрів, які зосереджують в собі значну кількість різних видів послуг та залучення територій промислової зони, які в даний час ніяк не використовуються, до формування та відкриття на їх базі

зкладів сфери обслуговування, які б забезпечили населення тими видами послуг, які є найнеобхіднішими для даної території, тими, кількість яких є недостатньою, наприклад, музеями, галереями, закладами соціального забезпечення тощо.

Використані джерела:

1. География сферы обслуживания: Учеб. пособие / Юрковский В.М. – К.: УМК ВО, 1989. – 82 с.
2. Гений места / Шпарага Т., Гладкий А.. – OFFICE. – 2002// – Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.telecom-media.com.ua/articles/success/show.html?id=19>